

Holivud: stari trend u novoj formi¹

Predrag Bajić, Branko Vukašinović,
Iris Zavargo, Predrag Simić, Zorica Čanadanović²

Fakultet političkih nauka, Univerzitet u Beogradu

doi:10.5937/comman1432015B

Rezime: U ovom radu je analiziran način na koji su vampiri prikazani u savremenoj holivudskoj kinematografiji, kao i način na koji se pogled na njih menjao u poslednje tri i po decenije. Današnji vampir je daleko od vampira iz vremena Bele Lugošija, čije je tumačenje Grofa Drakule za mnoge ostalo najupečatljivije do danas. Vampir je nekada predstavljao prepoznatljivu ličnost i znale su se njegove prednosti i mane, snage i slabosti. Njegov obrazac ponašanja je bio predvidiv. U savremenoj holivudskoj filmskoj produkciji vampir više nije vampir, ukoliko se on posmatra iz ugla tradicionalnog shvatanja ovog fenomena. Došlo je do poigravanja njegovim nasleđem, odnosno novog načina na koji savremene generacije percipiraju svet vampira.

Kroz korpus filmova iz perioda od 1979. do 2010. godine, uz osvrt na najznačajnija tradicionalna tumačenja ovog fenomena na filmu, analizirani su vremenski i prostorni okvir, svet u kojem vampir živi, njegove lične karakteristike (izgled, stav, govor, kostim, ponašanje), kao i njegov odnos prema žrtvi i način na koji umire. Promene uočavamo u osamdesetim godinama 20. veka, ali se može reći da je „Intervju sa vampirom“, iz 1994. godine, raskrstio sa starim poimanjem vampira i otvorio put novim generacijama, rušeći brojne stereotipe o njihovim prednostima, slabostima i navikama. A, potom su nove generacije vampira na filmsko platno doneli naslovi poput serijala „Blejd“, „Podzemni svet“ i „Sumrak“. Vampiri više nisu predstavljani isključivo kao zastrašujuća i zlonamerna bića. Naprotiv, dolazi se čak do toga da oni postaju otelotvorenje nečega za čim se u savremenom svetu žudi – večne mladosti, lepote i privlačnosti.

Ključne reči: film, natprirodna bića, vampir, Drakula, Holivud

¹ Rad je inspirisan predavanjem „Vampiri danas: banalizacija jednog mita“ (Olga Dimitrijević), koje je održano u Domu omladine u Beogradu 3. septembra 2011. godine.

² Kontakti sa autorima: predrag.bajic@sbb.rs, iris.zavargo@gmail.com i zorica.canadanovic@gmail.com.

Sumrak Drakule

Vampir (slov., ital. *vampiro*, fr. *vampire*) je po narodnom verovanju južnih Slovena, Grka i Rumuna mrtvac koji noću ustaje iz groba i siše ljudima krv; po tome zool. (nlat. *vampyrus spectrum*) veliki južnoamerički slepi miš koji, u nedostatku hrane, napada sisare, ptice, pa i čoveka pri spavanju i sisa im krv (Vujaklija, 2004: 138)

Vampirizam med. *prekomerno puštanje krvi*; up. *vampir* (Vujaklija, 2004: 138)

Od filmskih žurnala i izveštaja u mračnim bioskopskim salama do poslednjih holivudskih hitova na najmodernijim tehničkim uređajima u kućama, film je zadobio status jednog od najuticajnijih masovnih medija. U delu iz sedamdesetih godina prošlog veka Juri Lotman (Yuri Lotman) je pisao o tome da je film komunikacioni sistem i da u to više niko ne sumnja, dodajući da „reditelji, glumci, pisci scenarija, svi stvaraoci žele nešto da nam kažu svojim delom“ (Lotman, 1976: 5). Prema njemu, sam film „razgovara sa nama, govori nam mnogim glasovima koji obrazuju najsloženije kontrapunkte i želi da ga razumemo“ (Lotman, 1976: 102).

Film je kroz istoriju obrađivao i promovisao različite fenomene, mnoge poznate i pre njegovog nastanka „kao umetnosti i kulturne pojave“, a takva pojava filma je vezana „za čitav niz tehničkih pronalazaka i, u tom smislu, neodvojiva od epohe kraja 19. i početka 20. veka“ (Lotman, 1976: 11). Obrađujući fenomene, nametao je i stereotipe koji su oblikovali stavove brojnih generacija. Jedan od prenetih na film je upravo i fenomen vampira – intrigantan i, samim tim, veoma privlačan za gledaoca. Cilj ovog rada je da prikaže način na koji se slika vampira menjala na filmskom platnu, odnosno njegove karakteristike, izgled i ponašanje, prikazane u današnjoj kinematografiji, u poređenju sa prvobitnim poimanjima ovog fenomena.

Polazimo od toga da je slika o vampirima u holivudskoj filmskoj produkciji doživela znatne promene, odnosno da nam se danas lice tog starog fenomena predstavlja mnogo drugačije u odnosu na početke na filmskom platnu. Vampir je u holivudski film stigao početkom tridesetih godina prošlog veka preko Bele Lugosi (Bela Lugosi), za koga je decenijama kasnije navedeno da i dalje „imponira istovremeno dostojanstvenom i demonskom fiksacijom Stokerovog viteza“, da je onaj koji je „uspeo da oživi sablasnu kreaturu“ (Munitić, 1973: 36). Za razliku od tog prikaza, u savremenoj holivudskoj produkciji je takvo shvatanje izbledelo – vampir više nije „sabrasna kreatura“, predstavljen je na druge načine, a za to su kao osnova poslužila i dela nastala u drugim umetnostima (književnost, strip).

Odlučili smo se za komparaciju dela iz holivudskih filmskih studija da bismo prikazali kako je u jednom od glavnih centara u istoriji filma došlo do promene u načinu na koji se prikazuje i posmatra vampir. Ova filmska produkcija se smatra najuticajnijom, a „snaga Holivuda leži jednako u trenutnom učinku na blagajnama malog broja dobro promovisanih blokbastera, kao i u njegovim filmskim arhivima i sistemu distribucije po celom svetu“ (Jekel, 2005: 230). Takođe, u okviru priče o medijskoj pismenosti i industriji filma, Džozef Tjurou (Joseph Turow) je pisao o kulturnoj raznolikosti i kulturnom kolonijalizmu i centralnu ulogu, onog koji „vedri i oblači“, dodelio upravo holivudskoj filmskoj industriji, potvrđujući njen dominantan položaj u svetu popularne kulture (Tjurou, 2013: 183–186).

Početna tačka je film „Drakula“ (*Dracula*) iz 1931. godine, u režiji Toda Brauninga (Tod Browning), u kojem je glavna uloga pripala Beli Lugošiju, a koji je prva ekranizacija priče o grofu-vampiru u holivudskoj filmskoj produkciji (Munitić, 1973: 34–35) i jedan od najupečatljivijih primera tradicionalnog poimanja vampira u kinematografiji. Takođe, zbog velikog značaja u svetskoj kinematografiji, analiziran je i film „Nosferatu – simfonija užasa“ (*Nosferatu, eine Symphonie des Grauens*) iz 1922. godine, realizovan u nemačkoj produkciji, u kojem se oslikava lik Drakule.

Metod korišćen u radu je semiološka analiza, a kao indikatori su uzeti vremenski i prostorni okvir filma, svet u kojem vampir živi, njegove lične karakteristike (izgled, stav, govor, kostim, ponašanje), odnos prema žrtvi i način na koji umire.

Korpus istraživanja predstavljaju filmovi koji se bave pomenutom tematikom, snimljeni i prikazani između 1979. i 2010. godine, u periodu kada filmovi o vampirima izlaze iz okvira po kojem su gotovo isključivo vezani za žanr horora i postaju prihvaćeni na druge načine (na primer, kao komedija, drama, akcija, avantura i fantazija), uz početnu tačku u prethodno pomenuta dva ostvarenja iz vremena između Prvog i Drugog svetskog rata. Reč je o filmovima koji su značajno doprineli promenama u tradicionalnom poimanju vampira, ali i koji su postigli uspehe u bioskopima i našli se na listama najboljih filmova iz ovog žanra.³

Na spisku se nalaze sledeći filmovi: „Ljubav na prvi ugriz“ (*Love at First Bite*) iz 1979, „Glad“ (*The Hunger*) iz 1983, „Drakula“ (*Bram Stoker's Dracula*) iz 1992, „Intervju sa vampirom“ (*Interview with the Vampire: The Vampire*

³ Izvori: *Best Vampire Movies - The Top 10!* (2010). Posećeno 4. novembra 2013. URL: extratv.warnerbros.com/2010/07/best_vampire_movies_-_the_top_10.php; *25 Best Reviewed Vampire Movies* (2009). Posećeno 28. decembra 2012. URL: www.rottentomatoes.com/guides/best_vampire_movies; *Top 70 Vampire Movies of All Time* (2007). Posećeno 4. novembra 2013. URL: snarkerati.com/movie-news/top-70-vampire-movies-of-all-time.

Chronicles) iz 1994, „Od sumraka do svitanja“ (*From Dusk Till Dawn*) iz 1996, „Van Helsing“ (*Van Helsing*) iz 2004, kao i „Blejd“ (*Blade* iz 1998, *Blade II* iz 2002. i *Blade: Trinity* iz 2004. godine), „Podzemni svet“ (*Underworld* iz 2003, *Underworld: Evolution* iz 2006. i *Underworld: Rise of the Lycans* iz 2009. godine) i „Sumrak“ (*Twilight* iz 2008, *The Twilight Saga: New Moon* iz 2009. i *The Twilight Saga: Eclipse* iz 2010. godine), uz poseban osvrt na prve delove, kao početke priča koje su na filmsko platno donele drugačiji pogled na fenomen vampira. Inače, o popularnosti savremenih filmskih priča o vampirima dovoljno govori to što se poslednja dva pomenuta serijala nisu zaustavila na tri dela, već su dobila nastavke i u ovoj deceniji.

Polazna tačka – tradicionalna slika vampira

Vampiri se nisu prvi put pojavili na filmu 1931, ali je lik kojeg je oživeo Bela Lugoši u „Drakuli“ iz pomenute godine za mnoge ostala jedna od najupečatljivijih interpretacija vampira svih vremena, posebno kada je reč o holivudskoj produkciji.

Slika 1: *Drakula* (1931)⁴

⁴ Izvor: www.imdb.com/media/rm381262080/tt0021814. Posećeno 9. novembra 2013.

Inače, koren filmske priče o Drakuli je vezan za istoimeno delo Brema Stokera (Abraham „Bram“ Stoker – *Dracula*) iz 1897. godine, koje se smatra njegovim vrhuncem i „najboljim literarnim ‘hororom’ svih vremena“ (Munitić, 1973: 34). Ipak, kontroverzama je obojeno vezivanje fiktivnog lika Grofa Drakule sa istorijskom ličnosti, vlaškim vojvodom Vladom Cepešom (Vlad Tepeš), poznatim i kao Vlad Drakula (Vlad Dracula), prema kome su i „sami Rumuni dvojako raspoloženi“, sa jedne strane smatrajući ga simbolom nacionalnog jedinstva, a sa druge strane oličenjem surovosti (Mutavdžić, 2009: 154–155). Ide se do toga da je čak „jedan broj rumunskih istoričara Drakulinu progresivnu vampirizaciju na Zapadu video kao svojevrsnu ‘mađarsku zaveru’“ (Mutavdžić, 2009: 153). Oni su „problem“ Stokerovog dela povezali sa njegovim informatorom o Vladu Cepešu, Arminijusom Vamberijem (Arminius Vambery), profesorom Bukureštanskog univerziteta, koji je mađarskog porekla, objašnjavajući da je to nastavak „zavere“ podstaknute ugarskim kraljem Matijom Korvinom (Matthias Corvinus) i „zaokružene veličanstvenim udarcem Bele Lugošija, takođe Mađara“, iako takvo stanovište nije shvatljivo za neke druge istraživače (Mutavdžić, 2009: 153,154,161).

Lik Drakule se prvi put pojavio na pozorišnoj sceni nekoliko dana pre nego što je objavljena Stokerova knjiga, u komadu pod imenom „Drakula ili Ne-mrtvac“, koji se čvrsto držao radnje njegovog dela (Floresku, Mekneli, 1988: 141). Početkom dvadesetih godina prošlog veka, Fridrih Vilhelm Murnau (Friedrich Wilhelm Murnau) je odlučio da prenese ovaj fenomen na filmsko platno.

Nosferatu - simfonija užasa

U svetsku kinematografiju su vampiri ušli „na velika vrata“ preko filma „Nosferatu – simfonija užasa“ iz 1922. godine. Iako ovaj film, režisera Fridriha Vilhelma Murnaua, sa Maksom Šrekom (Max Schreck) u glavnoj ulozi, nije američka, pa samim tim ni holivudska produkcija, već nemačka, upravo zbog njegovog značaja u svetskoj kinematografiji je potrebno spomenuti ga u ovom radu. To je prva ekranizacija dela Brema Stokera o Drakuli (Munitić, 1973: 34–35), neholivudski original koji je estetski oblikovao dalja viđenja legende o najčuvenijem vampiru. To je „jedan od najznačajnijih i najekspresivnijih horor filmova koji su ikada snimljeni“, a u kojem „kroz sve njegove scene duva ‘hladna promaja Sudnjeg dana’, kako je napisao Bela Balaš (Bela Balazs), filmski kritičar iz Mađarske“ (Kuk, 2005: 179).

Iako je Murnau imao u vidu Stokerov rad, odnosno držao se njegovog dela, on nije dobio odobrenje da se koristi njime, pa je izgubio spor sa porodicom

autora romana, posle kojeg, iako je sud doneo takvu odluku, nisu uništeni negativni, ali je njegova kompanija bankrotirala (Floresku i Mekneli, 1988: 141).

Murnau je adaptirao Stokerovog „Drakulu“ tako što ga je prilagodio nemačkom govornom području i izmenio imena likova, sveo ih na par osnovnih, a kako bi prikazao i ojačao bazične karaktere koji čine okosnicu romana. Radnja je smeštena u 1862. godinu, u nemački grad Vizburg, kao i u Transilvaniju, čime je praćena geografska postavka predložka o mestu u kome živi Drakula (Orlok). Titlovani deo restaurirane verzije upućuje da je legenda o vampiru Nosferatuu legenda lokalnog prostora, vezujući je isključivo za tlo Rumunije i Karpata. Sam Orlokov zamak je smešten iznad „Grešničkih pećina“ u kojima su umrli svi oni koji su u životu bili na stranputici. A, Transilvanija je predstavljena kao ruralno, folklorno obojeno područje, koje odlikuje izraženo sujeverje u odnosu prema onostranom. Svest seljana je duboko uronjena u kazivanja i legende nepristupačnih Karpata. Takav svet samo je potvrda da je on poseban, drugačiji i neuklopljiv u sredinu u kojoj je postavljen i čija se sudbina mora odigrati do kraja.

Grof Orlok je predstavljen kao fizički izobličen plemić, nalik na opise goblina sa šiljastim velikim ušima i dugačkim noktima. On je, u odnosu na ostale prikazane likove u Transilvaniji, otmen, uzdržan, hladan i nepoverljiv. Određuje ga svedeno, aristokratsko odelo, bez plašta (kao u kasnijim viđenjima), čime se doprinosi utisku da je njegova loza ranije bila bogata i da se to i u vreme odvijanja radnje i dalje oseća, dok je Transilvanija prikazana kao siromašni deo Rumunije. On oseća da je Elen njegova bliska duša sa kojom mora po svaku cenu da stupi u kontakt, čime se može tumačiti i romantični deo njegovog lika. Ne samo tim, već i čežnjom da se nađe neko ko oseća isto što i on (Elen je postavljena kao lik koji je očaran nejasnom i mračnom stranom života – njena anksioznost samo je potvrda toga). Orlok je proračunat, dovitljiv i siguran da će doći do cilja. Vešto koristi nespремnost na zlo, koje karakteriše sva druga lica ove filmske priče. On je bleđ, sa šiljastim prednjim zubima (ne očnjacima, kako je kasnije viđen), poguren i u grču potrage za svojom čežnjom za krvlju. Živi sam, bez posluge, u utvrđenju na vrhu stene.

Vampirski ikonografija je data u osnovnim crtama. Iako se navodi da je jedini način da se vampir uspokoji probadanjem kolca kroz srce, to se ne događa u filmu jer Orlok umire od svetlosti na koju ne sme da izađe. U ovom filmu nema religioznih referenci na moguća oružja protiv vampira (krst, beli luk), te je vampir za sve ostale neumitna stvarnost kojoj se ne mogu odupreti. Njemu se niko ne suprotstavlja jer ni ne zna kako bi to učinio (scena ubistva posade

broda kojim se transportuje u Nemačku). Jednodimenzionalna slika odvijanja zla od početka do kraja, do samouništenja, nije dovedena u pitanje nijednom ljudskom akcijom, već je prikaz krajnje pojednostavljen.

Kao što je već navedeno, Orlok umire od slučajnog izlaganja suncu nakon što ubija Elen smrtonosnim ugrizom. Sve žrtve usmrćuje ugrizom za vrat. Osim vezanih za Elen, emocije Orloka su nevidljive. On je prosto determinisan Eleninim postojanjem i kada je ubije i sam prestaje da postoji. Osećanja prema Elen su čežnjiva, pa ona za njega predstavlja drugi deo duše koja bi ga činila celokupnim. Na kraju, ostvarivanjem svog cilja, on nestaje, čime se patnja podcrtava kao konstanta lika vampira.

Većina likova je postavljena stereotipno: svi zli likovi su ujedno i ružni, gotovo karikaturalni prikazi sa fizionomijom koja je u grču u svakoj sceni, čime je postignut efekat posednutosti (Knok i Orlok). Naspram njih, Harter i Elen su ocrtni kao nevini, nespremni na svet koji ih okružuje, a u koji moraju da uđu posle inicijacije sa zlom koje je oličeno u liku Grofa Orloka. Ovde je značajno ukazati i na Murnauovu odluku da likove koji predstavljaju Rumune postavi stereotipno kao prljave seljake, koji su folklorno naslikani, tako da čine kontrapunkt civilizovanom nemačkom gradiću u kome se nastavak priče odvija. Zanimljivo je i da se širenje zla iskazuje širenjem kuge koja nije deo osnovne priče Stokerovog romana. Scene kojima se izaziva strah kod gledalaca, iz pomenutog razloga, sadrže najezdu pacova, leševe i prazne ulice grada posle širenja epidemije.

Grof Orlok se prikazuje i kao sopstvena hodajuća senka, stvorenje koje lebdi nad tlom kada napada svoje žrtve. Ovakav način prikazivanja Drakule kasnije će biti polazišna tačka i u nekim drugim filmskim tumačenjima.

Drakula, 1931. godina

Polazišna tačka za poređenje vampira u holivudskoj produkciji je film „Drakula“ iz 1931. godine, snimljen prema istoimenom romanu irskog pisca Brema Stokera. Ovo ostvarenje nije jedina adaptacija pomenutog književnog dela, ali je prva i smatra se jednom od najuspešnijih i najpopularnijih ekranizacija priče o poznatom vampiru Grofu Drakuli. Način na koji je knjiga dočarala i opisala ovo biće postaje jedan od novih, može se čak reći i prvih, opšteprihvaćenih slika o vampirima. Glavni lik ovog romana postaje (i mnogim narednim generacijama ostaje) sinonim za besmrtno biće koje se hrani ljudskom krvlju, boji svega što ima veze sa Bogom i crkvom, protiv kojeg deluje beli luk i koje danju spava

u kovčegu jer se boji sunčevih zraka, a noću svoj apetit zadovoljava koristeći se svojim specifično šiljastim zubima.

Ikonografiji Drakule je, naravno, najviše doprinela vizuelizacija putem filma. Dok se odbojnost vezuje za Drakulinu pojavu u romanu i u prethodno snimljenoj filmskoj verziji u Nemačkoj, u delu iz 1931. godine vampir postaje ženskom rodu privlačno biće, gospodin od stila, koji odiše aristokratskim sjajem i šarmom, obučen u elegantno crno odelo i plašt. On govori istočnoevropskim akcentom. U tom filmu, kako je napisao Ranko Munitić, „Lugoši ne inkarnira svog grofa-vampira kao bezlično strašilo, mehanički pokrenutu lešinu (kao Maks Šrek deceniju ranije), već mu snagom talenta i imaginacije poklanja sav svoj temperament, morbidni šarm i privlačnu snagu“ (Munitić, 1973: 16). Ovakvu pojavu, imidž, koristio je kako bi na svojstven način prikrio ono što je tada još podjednako važno za obeležje svih vampira, a to je neizmerno zlo.

Grof Drakula je glavni antagonist u filmu „Drakula“. Njegov dvorac je smešten u Karpatima u Transilvaniji, delu Rumunije nama poznatom i kao Erdelj. Postoje verovanja da je nekada bio transilvanijski plemić, kao i da je pripadao vojsci Atila Biča Božijeg, a i da je učio crnu magiju i alhemiju. U romanu pisac navodi da je on u „prethodnom“, smrtnom životu bio vojvoda Drakula. Međutim, u filmu su detalji njegovog dotadašnjeg života prilično nepoznati i zamagljeni. Drakula koristi britanskog advokata Renfilda, kojeg je zarazio i koji mu je postao sluga, da bolje upozna mesto na koje se priča filma ubrzo premešta - London. Interesantno je to da se Drakula seli u drugu zemlju, ali ne menja navike, pa tako nastavlja da živi u dvorcu. Slučaj Renfilda, koji se hrani krvlju insekata, izazvao je pažnju holandskog doktora Van Helsinga, čija je kćerka jedna od meta vampira. Doktor pokušava da zaštiti Minu na sve njemu poznate načine: gloginje oko njenog kreveta, beli luk, krst i drugo. Na kraju filma, Drakula je ubijen drvenim kolcem dok je ležao u kovčegu, a Mina je spašena.

Grof Drakula se, po tradicionalnom verovanju, boji krsta, belog luka, kao i gloginja. Verovanje da se on u ogledalu ne vidi jasno potvrđuje scena kada Drakula priča sa doktorovom ćerkom Minom, a ogledalo koje posmatra Van Helsing njega ne prikazuje. U filmu se, takođe, pojavljuje i u obliku šišmiša, kao i vuka. Smrt Drakule se razlikuje u romanu, gde se on ubija nožem, a ne drvenim kolcem. U književnom delu je opisan kako nosi dugačke bele (sede) brkove, ima špicast oblik ušiju, nosa, brade i zuba, kao i neko ko ima dlake na dlanovima. Ipak, današnja predstava o takvim bićima se poklapa sa interpretacijom pomenutog u analiziranom filmu, a ne u delu Brema Stokera.

Kada je reč o muzici, tema „Labudovog jezera“ se čuje u trenutku kada Renfield prvi put ulazi u Drakulin dvorac.

Pored Lugošija, na planetarnom nivou je upečatljivo i tumačenje lika Drakule od strane Kristofera Lija (Christopher Lee) tokom pedesetih, šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog veka. Takođe, posle Drakule su se pojavile varijacije na tu temu, pa tako imamo i Blekulu (*Blacula*), kojeg tumači Vilijam Maršal (William Marshall) u istoimenom filmu iz 1972. godine, u režiji Vilijama Krejna (William Crain).

Drakula, 1992. godina

Savremena ekranizacija Drakule iz 1992. godine (*Bram Stoker's Dracula*), u režiji Frensis Forda Kopole (Francis Ford Coppola), sa Gerijem Oldmanom (Gary Oldman), Vinonom Rajder (Winona Ryder) i Entonijem Hopkinsom (Anthony Hopkins), visokostilizovana je filmska postavka Stokerovog romana „Drakula“. Iskustvo, posebna rediteljska estetika i finansijska potpora ovaj film su učinili jednim od najpotpunijih, ali i najradikalnijih viđenja estetike vampirizma.

Vremenski, priča opstaje na dva razdoblja – na sredini 15. (1462) i kraju 19. veka (1897), a geografski na dve teritorije – Transilvaniji i Londonu. Zamac u kojem boravi Drakula, grandiozan po svojoj veličini, predstavljen je kao harem njegovih pomoćnica koje iskušavaju goste. Filmski prolog gledaoca vraća u 1462. godinu, u vreme najezde Turaka, prikazujući Drakulu kao jednog od velmoža transilvanijskog kraja koji se suprotstavlja najezdi ratnika druge vere. On pri povratku iz bitke zatiče mrtvo telo svoje izabranice Elizabete, koju su Turci naveli na samoubistvo prosleđujući joj pismo da je Drakula mrtav. Time započinje nespokoj i gnevna sudbina glavnog lika, koji okrivljuje svoju crkvu i veru za Elizabetinu smrt. U samom prologu se već ocrta jedna od glavnih scenarističkih linija, a to je odnos verujućih i nevernika prema religiji.

Drakula u Londonu doživljava transformaciju u poželjnog plemića. On je stilizovani aristokrata, čvrstog držanja, koji ne krije svoju ekscentričnost, već je stavlja u prvi plan, čime žrtve bivaju zavedene. Neposredan je, sklon humoru, nepredvidiv, ali i sa crtama ljudskosti (scena u kojoj se Mina odlučuje da izabere njega, a ne mladoženju), teškoćama bremena na koji je osuđen svojim izborom načinjenim pre više vekova. Kostimografski doprinos je značajan u naglašavanju aristokratskog miljea. Drakula je ekstravagantan, ispred svog vremena u Transilvaniji, ali i u svom okruženju u narastajućem megalopolisu – Londonu.

Lik Drakule predstavlja vampire kao veoma slične ljudima, određene pogrješnim izborom čiji se tok ne može preduprediti. Borba dobra i zla u samoj inkarnaciji zla – vampiru Drakuli, omogućava da se ništa ne čini izvesnim, jednostavnim i predvidivim. Bogatstvo karakternih crta Drakule je dokaz složenosti ove postavke. Osim mogućnosti transformacije iz vampira u vukodlaka, šišmiša, samog đavola, dim, maglu i vuka, u psihološkoj karakterizaciji se očitava kroz čežnju za čulnošću i krvlju, ali i nihilističko samopreispitivanje sopstvene pozicije (*Drakula: Nema života u ovom telu. Ja sam ništa*), kao i odlučnost da se svim sredstvima suprotstavi racionalnom i ciničnom protivniku (Van Helsingu) da bi pridobio onu koju voli. Grof Drakula je oslikan kao žrtva usuda, sa čovečijim osobinama, težinom izbora na koji ga strast i čežnja navode. Na samom kraju, on upravo pokazuje da, odabiranjem da ga voljena ubije, postaje čovek, dok Van Helsing na kraju potere konstatuje: *Mi smo svi postali zveri*. Unutrašnji lom glavnog lika ovde omogućava redefinisavanje tradicionalnog čitanja osobina vampira. Time postaje potpuno jasno da je drugačija postavka želja da se ista priča ispriča iz drugog ugla, da se poruše stereotipi i sagrade neke nove vizije predefinisanih likova.

Kada je reč o odnosu prema žrtvi, Drakula je izrazito vezan za svaku svoju žrtvu – od Harkera, koji mu je samo usputna stanica, preko Lusi, do straha prema sudbini voljene Mine. Iako je grešan, on ipak odabira da postoji nešto sveto za njega i bira sopstvenu smrt kao cenu za njen život.

U ovom delu se zlo odlikuje izraženom telesnošću, bludom i razvratom koje postaje primamljivo nevinim dušama. Svaki krivi korak koji načine glavni likovi uvek je jasno opravdan slobodom izbora i željom da se zaviri iza onoga što je društveno neprihvatljivo i tabuizirano.

Savremeni vampiri

U savremenoj američkoj filmskoj produkciji vampir više nije vampir, ukoliko se posmatra iz ugla tradicionalnog shvatanja ovog fenomena. Tako, na primer, prestaje ili se delimično modifikuje shvatanje po kojem je vampir neko ko život nastavlja posle smrti isključivo noću jer su za njega smrtonosni svetlost i sunce „vekovni simboli života“ (Munitić, 1973: 111). Takođe, pojavljuje se i zamena za krv, iako je krv esencija bilo kakve priče o vampirima, kao „večni simbol života, snage, nagona i strasti“ (Munitić, 1973: 111).

Vampir se tek povremeno prikazuje na način koji je bio dominantan, praktično jedini, u ranim radovima u svetu filma kao masovnog medija. Došlo je do poigravanja njegovim nasleđem, odnosno novog načina na koji savremene generacije percipiraju svet vampira.

Vremenski i prostorni okvir, svet koji ih okružuje

Za vampira, pre svega ovekovečenog kroz lik Drakule, nekada je bio rezervisan dvorac, dok danas on živi u sasvim drugom svetu. „Selidba“ ovog lika se dogodila u komediji „Ljubav na prvi ugriz“ iz 1979. godine, koju je režirao Sten Dragoti (Stan Dragoti), sa Džordžom Hamiltonom (George Hamilton) u ulozi Drakule. Reč je o jednom od filmova u kojima se autori poigravaju stereotipima o najpoznatijem vampiru. Međutim, on je daleko bezazalniji od današnjih filmova u kojima se lik vampira mnogo teže razaznaje u odnosu na tradicionalno shvatanje.

U ovom ostvarenju, vampir je aristokrata kojem Centralni komitet Rumunije konfiskuje dvorac za potrebe mladih atletičara na čelu sa Nađom Komaneci (Nadia Comaneci)⁵. Pre odlaska u Njujork, i to avionom, ne sopstvenim krilima, on poručuje kako će bez njega *Transilvanija biti zanimljiva kao Bukurešt ponedeljkom uveče*. U prvom susretu sa savremenim svetom, snašle su ga „muke“ u kojima se lako mogu prepoznati ljudi današnjice. On gubi prtljag (u ovom slučaju to je njegov kovčeg) na aerodromu, zatim pregovara sa taksistima oko cene, vozi se Folkswagenom kabrio itd. Takođe, odlazi u „zabranjeni“ kvart u kojem žive ljudi crne puti i, kako se prikazuje, sukobljava se sa njima jer se, kao neko ko je bele puti, usudio da prošeta tim delom grada uveče. Dokaz o tome da je on, donekle, već bio upoznat sa modernim svetom pre dolaska jeste njegova izjava u trenutku kada je prvi put izašao iz sanduka u SAD, verujući da se nalazi u „Plaza“ hotelu: *Želeo bih veliki apartman sa kupatilom, rezervisao sam*. Inače, u savremenom svetu ga i dalje prati njegov najveći neprijatelj – Van Helsing. Međutim, ovaj put on nije prikazan u liku holandskog doktora Abrahama, poznatog iz književnog dela Brema Stokera, već je to Džefri Rozenberg, unuk Frica Van Helsinga, za koga se kaže da je *imao praksu u Londonu*. Džefri je, kako se ističe, promenio prezime *zbog profesije kojom se bavi*. Naime, i dalje je reč o medicini, ali je promena prilagođena savremenom svetu, pa se on sada bavi psihijatrijom.

U osamdesetim godinama 20. veka je već postalo sasvim prihvatljivo da se vampiri nalaze sa druge strane Atlantskog okeana, odnosno da se jedno od glavnih mesta u pričama o vampirima – Velika Britanija, menja američkim tлом, često „Velikom jabukom“. U filmu „Glad“ iz 1983. godine, režisera Tonija Skota (Tony Scott), sa Dejvidom Bouvijem (David Bowie), Katrin Denev (Catherine Deneuve) i Suzan Sarandon (Susan Sarandon) u glavnim ulogama,

⁵ Rumunska gimnastičarka i najveća zvezda tog sporta u periodu kada je snimljen film, pošto je na Olimpijskim igrama 1976. godine u Montrealu (Kanada) osvojila tri zlatne i po jednu srebrnu i bronzanu medalju (detaljnije na www.cnn.com/2008/SPORT/04/29/nadiacomaneci/index.html, posećeno 7. novembra 2013. godine).

dva vampira, kao gospodin i gospođa Blejlok, žive na sasvim običan način u Njujorku, u kući koja se razlikuje od ostalih po tome što je prepuna antikviteta i što se na tavanu nalazi „groblje“ ljubavnika Mirijam, glavne junakinje.

Migracija filmskih vampira sa evropskog na američko tlo je potvrđena i u filmu „Intervju sa vampirom“ iz 1994. godine, u režiji Nila Džordana (Neil Jordan), koji je okupio holivudske zvezde poput Toma Kruza (Tom Cruise), Breda Pita (Brad Pitt), Antonija Banderasa (Antonio Banderas) i Kristijana Slejtera (Christian Slater), kao i tadašnju novu glumačku nadu Kirsten Danst (Kirsten Dunst). Ovaj film ruši mnoge zakonitosti u vezi sa vampirima i govori o njima kao o viševjekovnim stanovnicima tog kontinenta, od Nju Orleansa do San Franciska. Svet u kojem oni žive je svet običnih ljudi, a razlika je u njihovim „neobičnim“ navikama. Ipak, ovaj film odlazi u obrnutom pravcu, ne sa evropskog kontinenta, već ka njemu, tačnije Sredozemlju, kao i Parizu. Priča se završava na američkom tlu - u San Francisku, a vremenski okvir obuhvata period od trenutka kada Luis postaje vampir (1791), pa sve do perioda devedesetih godina prošlog veka, kada je film snimljen i kada Lestat novinara pretvara u vampira.

Slika 2: Intervju sa vampirom (1994)⁶

Ovaj film uvodi pojam vampirske porodice, i to homoseksualne. Dvojica muškaraca – vampira, Luis i Lestat (drugi je prvog pretvorio u vampira), u isto biće pretvaraju i Klaudiju, dete koje su našli pored mrtve majke i prema kojem se odnose kao prema sopstvenom. Sa druge strane, oni u Evropi nailaze na vam-

⁶ Izvor: www.imdb.com/media/rm1669431552/tt0110148?ref_=ttmi_mi_all_sf_2. Posjećeno 9. novembra 2013.

pire koji žive zajedno, ali kao grupa koja se bavi „realnim“ teatrom i ima svog vođu. Inače, homoseksualnošću se prethodno bavio i film „Glad“, pa tako Mirijam privlači doktorica Sara i želi da njome zameni svog muža koji je na samrti, pošto iznenada počinje da stari velikom brzinom.

Dve godine pre filma „Blejd“, koji je uveo neka nova pravila u vezi sa vampirima, pojavio se film „Od sumraka do svitanja“, u režiji Roberta Rodrigeza (Robert Rodriguez) sa Džordžom Klunijem (George Clooney), Kventinom Tarantinom (Quentin Tarantino) i Harvijem Kajtelom (Harvey Keitel) u glavnim ulogama. To je još jedan film koji je smešten na američki kontinent, ali nije klasično ostvarenje o vampirima, već priča koja ova bića stavlja u kriminalističku akciju. Autor nas „ne upozorava“ da je reč o priči sa elementima vampirizma, već se ona iznenada pretvara u takvu, tokom filma. U ovom ostvarenju se vampiri ne nalaze u velikim gradovima, već u malim mestima oko američko-meksičke granice u drugoj polovini devedesetih godina prošlog veka. Žive i kreću se u čoporu, a žrtve napadaju noću.

U „Blejdu“ iz 1998. godine, režisera Stivena Noringtona (Stephen Norrington), sa Veslijem Snajpsom (Wesley Snipes) u glavnoj ulozi, već se podrazumeva da vampiri žive u urbanoj sredini, na američkom kontinentu. Ovaj film predstavlja kinematografsko ostvarenje koje je napravilo značajan pomak u tehnologiji i načinu snimanja filmova o vampirima. U njemu nailazimo na veliki broj efekata moderne tehnologije i može se reći da predstavlja revoluciju kada je reč o vampirima kao filmskim likovima.

Uspeh „Blejda“ je pokrenuo lavinu drugih filmova sa sličnom tematikom, pa se tako pojavio i „Podzemni svet“ u 2003. godini, režisera Lena Vajzmana (Len Wiseman), u kojem glavnu ulogu igra Kejt Bekinsejl (Kate Beckinsale). Radnja ovog filma je, takođe, smeštena u urbanu gradsku sredinu, u Evropi 21. veka. Međutim, već u nastavku podjednako obuhvata prošlost (1202. godinu) i sadašnjost. U savremenim filmskim pričama se ustaljuje prikaz vampira koji žive kroz vekove u zajednicama, odnosno klanovima, govori se o tome kako čuvaju privatnost daleko od ljudske vrste. Takođe, u savremenoj holivudskoj produkciji se može videti i da u vampirskim zajednicama postoji određena vrsta hijerarhije, sa strogim pravilima.

U godinama u kojima su ljudi počeli da se navikavaju na novu interpretaciju vampira u filmovima, kompromis pravi „Van Helsing“ iz 2004. godine, režisera Stivena Somersa (Stephen Sommers), u kojem glavne uloge igraju Hju Džekmen (Hugh Jackman) i Kejt Bekinsejl. Bogatstvo moderne tehnologije je iskorišćeno na najbolji mogući način, ali se istovremeno priča vraća u Transilvaniju. Drakula živi u dvorcu, u „bračnoj zajednici“ sa svojim nevestama. Tu se

nalazi i laboratorija u okviru koje je nastalo Frankenštajново čudovište. Ovaj film bi se najbolje mogao opisati kao bajka o spašavanju sveta od dobro poznatog vampira, u kojoj učestvuju mnoga „poznata“ čudovišta (Frankenštajnovο stvorenje, doktor Džekil i Hajd, vukodlak i slepi miševi). Za razliku od većine ostvarenja o Drakuli, u ovom je u centru pažnje lik delimično inspirisan njegovim najvećim neprijateljem iz Stokerovog romana - doktorom Abrahamom Van Helsingom.

Pomamu za savremenim vampirima i njihovo eksploatiranje u hollywoodskoj produkciji, u korpusu istraživanja, zaokružuje filmski serijal „Sumrak“, čiji je prvi deo izašao 2008. godine, u režiji Ketrin Hardvik (Catherine Hardwicke), sa Kristen Stjuart (Kristen Stewart), Robertom Patinsonom (Robert Pattinson) i Bilijem Burkom (Billy Burke) u glavnim ulogama. Ovo ostvarenje je doživelo ogroman uspeh u bioskopima, a donelo je priču o tinejdžerskoj ljubavi sedamnaestogodišnje Bele Svon i Edvarda Kalena, stoosmogodišnjeg vampira. Radnja je smeštena u SAD, u mali američki grad u provinciji – Forks (Vašington), daleko od „urbane džungle“ kao što je Njujork. Pojedine scene su smeštene u Sijetl, koji se nalazi blizu Forksa, a neke u Italiju. Vremenski gledano, radnja se dešava u sadašnjosti, odnosno u godinama u kojima je delo snimljeno.

U ovom ostvarenju je podržana podela vampira na klanove. Jedna grupa obavlja svoje svakodnevne aktivnosti na sasvim običan način, kao i ljudi u pomenutom gradu, ali ipak živi u šumskoj kući, daleko od očiju javnosti, gde čuva svoju privatnost. Njihovi problemi nastaju protekom vremena jer, kao večno mladi, postaju sumnjivi, pa se zbog toga često odlučuju na migraciju. Takođe, prikazan je i klan nomadskih vampira koji lutaju od mesta do mesta u potrazi za krvlju, a predstavljeni su i oni koji žive u svom drevnom dvorcu u Italiji.

Profili vampira

Vampiri su prešli dugačak put, kada je reč o promenama u ponašanju i izgledu. Sve se to, uglavnom, menjalo u sudaru sa novim dobom.

Drakula iz 1979, u filmu „Ljubav na prvi ugriz“, gubi samopouzdanje u Njujorku jer ga se više niko ne plaši, a to ga prati još sa kraja boravka u rodnoj Transilvaniji. On zbog toga ističe: *U gradu gde taksisti žive u malim kavezima, ko bi se još plašio slepog miša. Nisam čak ni šišmiš, ja sam „crno pile“*. Kao „crno pile“ je postao čak i meta pojedinih građana Njujorka u nedostatku druge hrane. On je upoznat sa savremenim svetom, uči sleng kako bi se prilagodio novom okruženju, želi i Božićne poklone, šarmantan je i zavodljiv. U filmu se Drakula predstavlja kao neko ko je još u Rumuniji čitao modne časopise i pratio zbivanja u svetu. Od aristokrate koga su se ranije plašili, on postaje stanovnik „ur-

bane džungle“ u kojoj žudi za novotarijama. Tako sebe „princ tame“ posmatra kao nekoga ko je *obučen kao konobar u poslednjih 700 godina, dok drugi šetaju u džinsu*. Takođe, i kao nekoga ko *pije samo topli napitak, dok drugi jedu čokoladice, čips, piju „Čivas“*. U društvu se o njemu podrugljivo govori kao o „*onom Grofu Drakuli*, a neki ga doživljaju kao mađioničara, zbog odela. Posle rečenice *Volim Vas i mogu Vam dati večni život*, u trenucima kada upoznaje ljubav svog života iz modnih časopisa, ona ga pita da li je *agent osiguranja*. Drakuli nude i vino i marihuanu, što on odbija. Ipak, dešava mu se i da se napije, od krvi pijanca, a zna i da upadne u banku krvi kako bi našao novu dozu, upoređujući je sa *supermarketom*. On ima moći da pokretima ruke prekine telefonsku vezu, savije oštricu noža, uključi gramofon, otvori vrata, telepatski komanduje psima, konjima, upravlja taksijem, kao i da hipnotiše ljude, pretvori se u slepog miša, ali i da bude zavodnik i da igra u disko ritmu.

Reč je o periodu kada vampiri prestaju da budu vampiri na način na koji su do tada prikazivani, a postaju sve sličniji ljudima. Ipak, oni i dalje beže od sunca i spavaju od jutra do mraka u kovčegu, plaše se belog luka, obećavaju večni život i ne vide se u ogledalu. Na tužbalicu žene u koju je zaljubljen, Sindi Sondhajm, kako svako jutro u ogledalu posmatra da li ima neku novu boru, kaže: *Mogu da sredim da nikada ne moraš da se pogledaš u ogledalo*. A, u nameri da je osvoji, Drakuli pomaže Renfild, koji mu je odan. Grof ispada pozitivac, a onaj koji ga progoni – Džefri Rozenberg, takođe zaljubljen u Sindi, negativac kojem skoro niko ne veruje. Rozenberg je neko koga ne shvataju ozbiljno. Tako na njegovu želju u policijskoj stanici da *razgovara o čoveku koji sisa ljudima krv* dobija pitanje: *Neki zelenaš? Kako mu je ime?* U ovom filmu su se poigravali tradicionalnim tumačenjem pozitivaca i negativaca u filmovima.

Dijalog iz filma „Ljubav na prvi ugriz“

Rozenberg: *Gde ti je gospodar?*

Renfild: *Na aerodromu je, kupuje karte za večerašnji let kući.*

Sindi: *Zašto si mu to rekao?*

Rozenberg: *Zato što loši momci uvek kažu dobrim momcima šta će da urade, baš pre nego što namere da ih ubiju.*

Renfild: *Potpuno je u pravu gospođice Sindi. Takva su pravila, ali u ovom slučaju mi smo oni dobri momci.*

Rozenberg: *Da damo istoriji da ovome sudi, Renfilde?*

Drugi pogled imamo u filmu „Glad“, gde se ruši mit o večnoj mladosti vampira, kao i o njihovoj besmrtnosti. Prateći film, gledaocu postaje jasno da je naslov aluzija na strah od starosti, odnosno da se pojam „glad“ odnosi na nezasićenost mladosti i svih njenih prednosti koje nestaju kada starost „pokuca na vrata“. Mirijam Blejlok je besmrtna vampirica, poreklom je iz Egipta i stara 2000 godina. Ta priča se udaljava od Stokerovog vampira - Drakule, ali nije bez osnova jer „legenda o mrtvacima koji noću ustaju iz groba da bi svežom krvlju produžili svoj natprirodni život javlja se već u drevnoj Kini, u Vavilonu, u faraonskom Egiptu i antičkoj Grčkoj, da bi preko Srednjeg veka ostala sačuvana sve do danas“ (Munitić, 1973: 111). Glavna junakinja, Mirijam, svojim partnerima daje obećanje večnog života, kao i obećanje da će oni kao par biti zauvek zajedno. Ovakav pakt je sklopljen u 18. veku između glavnih junaka. Međutim, dvesta godina kasnije data obećanja se pokazuju kao neispunjena. Spolja gledano, ovde se vampiri ne razlikuju od ljudi iz komšiluka. Oni imaju govor, izgled i ponašanje, bar u društvu, kao sasvim obični ljudi, a i zovu se sasvim običnim imenima: Mirijam i Džon Blejlok.

U filmu „Intervju sa vampirom“, vampiri su predstavljeni kao obični građani. Trude se da ih ne otkriju i zato se na javnim mestima ponašaju kao ljudi, kao deo društva, kako San Franciska, tako i evropskih zemalja. Oni se oblače u skladu sa vremenom, organizuju predstave, bave se glumom. U pozorištu vampiri igraju uloge vampira (*Vampiri koji se prave da su ljudi koji se prave vampirima* – rekao je Luis dok je posmatrao iz publike, a Klaudija je dodala da je to *avangardno*). Ono što se ne prašta je ubistvo jednog od strane drugog, a i zabranjeno je pretvoriti nekog veoma mladog u vampira. U oba greha je upleten Luis, koji se sve vreme bori sa grižom savesti i pokušava da nađe smisao (*Vampir sa ljudskom dušom. Besmrtnik sa smrtničkom strašću* – rekao je o Luisu drugi vampir, Armand, vođa klana sa kojim su se susreli u Evropi). Njegova suprotnost jeste beskrupulozni Lestat, koji ga je pretvorio u vampira. On uživa u svojim moćima. Inače, u ovom filmu se „otkriva“ i da vampir može da plače, ali *jednom, možda dvaput u svojoj večnosti*, kako ističe Luis.

Njihova „kćerka“ Klaudija predstavlja mešavinu ova dva vampira. Ona koristi svoje moći nezrelo, bahato, u skladu sa tinejdžerskim godinama u kojima se nalazi. Nesvesna je svojih moći, a potom i veoma uznemirena činjenicom da je zauvek zarobljena u tinejdžerskom dobu, odnosno time što ne može da ostari. U jednom trenutku seče kosu, a onda postaje frustrirana jer je odmah porasla, potvrđujući da je zarobljena u telu u kojem se našla kada je postala vampir i da to ne može da promeni.

U ostvarenju „Od sumraka do svitanja“ vampiri su prikazani kako žive u kolektivu, po pravilima motociklista. Njihov način oblačenja i ponašanja je određen pravilima njihovog okruženja. Takođe, agresija je karakteristična za njihovo ponašanje u ovom filmu. Konzumiraju alkohol i uživaju u porocima.

U filmu „Blejd“ glavni junak je predstavljen kao savremeni muškarac. On je jak, opasan, fizički spreman i spretan. Njegovo ponašanje se odlikuje osobinama heroja – on čini sve kako bi zaštitio ljude. Njegov govor karakterišu konciznost i jasnoća. Kostim koji nosi je bogat futurističkim predmetima i rekvizitima neophodnim za borbu protiv negativaca (neprobojan prsluk, pištolj, mač koji funkcioniše isključivo ako se nalazi u njegovim rukama - u suprotnom seče ruku u kojoj se nalazi). Blejd je veoma hrabar i ništa ga ne može uplašiti ili zaustaviti u njegovoj borbi. Sa druge strane, lik negativca, Dikona Frosta, predstavlja suštu suprotnost. On je „običan čovek“, fizički je nerazvijen i po naravi beskrupulozan prema svojim podanicima, odnosno vampirima. Veoma je uporan i odlučan u nameri da ostvari svoj cilj. Živi na krovu najveće zgrade u gradu, u moderno opremljenom stanu, lagodnim životom punim luksuza, u kojem mu društvo pravi veliki broj žena.

Slika 3: Blejd (1998)⁷

⁷ Izvor: www.imdb.com/media/rm3893475328/tt0120611?ref_=tmi_mi_all_sf_4. Posećeno 9. novembra 2013.

Ranije smo spomenuli da je došlo do podela među vampirima, da ih ima i dobrih i loših, da žive u klanovima, na raznim mestima, a ono što je karakteristično za film „Blejd“ jeste kategorizacija vampira. Prvu grupu predstavljaju tzv. „pravi vampiri“ (takvi su postali rođenjem) – čistokrvni, dok u drugu spadaju bića koja su posle određenog vremena postali takvi – preobraženi. Jedini izuzetak je Blejd, a takav je zbog toga što je vampir ugrizao njegovu majku pre porođaja, pa je dobio najbolje osobine od ljudi i od vampira. Čistokrvni imaju aristokratsko držanje i ponašanje, dok preobraženi deluju kao „običan svet“ i nemaju manire i uglađenost. Oni vole da konzumiraju alkoholna pića i da organizuju zabave na kojima nalaze „hranu“. Žive u kolektivu i tako provode veći deo vremena. Inače, u ovom filmu je uočljiva i rasna komponenta, kroz razliku između puti Blejda (tamne), koji se bori za pravdu i Frosta (svetle), koji je njegov najveći protivnik i negativac.

U „Van Helsingu“ se vraćamo na pojam vampira kao zla. Grof Vladislav Drakula je nadmen, samosvestan, siguran u sebe i neizmerno zao. Vampirskom šarmu nema mesta u ovom filmu. Jedini njegov cilj je da uništi svet, a za postizanje toga koristi sva moguća sredstva. Sa druge strane je Gabrijel Van Helsing, zapravo Gavrilo, sluga i glasnik Božiji, u ljudskom obliku. U filmu se pojavljuju i doktor Frankeštajn sa svojim čudovištem, doktor Džekil i gospodin Hajd, Drakuline neveste, kao i stvorenja poput vukodlaka i šišmiša. Kostim vampira može da se svrsta među klasične, koji podrazumevaju crno odelo i plašt oko vrata. Drakula je uobičajeno bled, a njegov govor odiše istočnoevropskim akcentom.

U „Podzemnom svetu“ se pojavljuje vampirica Selenia kao glavna junakinja. Ona je trgovac smrću, odnosno lovac na „lajkane“ (slične) – poluljude i poluvukodlake. Više liči na superheroinu, nego na vampiricu. Tako je nastavljen trend pretvaranja vampira u pozitivne likove. Ona je obučena u crno kožno odelo i korset, a takav izgled se ponekad upotpunjava kožnim mantilom. Ostale vampirice neguju gotski stil oblačenja. Uglavnom su to raskošne crne korset haljine, upotpunjene glomaznim nakitom, a ponekad u obzir dolazi i crvena boja. Ukoliko nisu raskošno obučene, one su uvek u crnoj odeći, uglavnom kožnoj. Vampiri, takođe, neguju takav stil – uvek su u crnim odelima, što u klasičnim, što u nekoj vrsti kožnih kostima koji se sastoje od mantila, sakoa i pantalona. Budući da žive u modernom dobu, oni se tome prilagođavaju, pa koriste savremenu tehnologiju i oružje, a istovremeno se bave i raznim naučnim istraživanjima. U trećem delu serijala, koji se odvija u prošlosti, vampirska zajednica prati stil odevanja aristokratije tog perioda, ali je samo crna boja zastupljena. Vampiri u ovom filmu izgledaju potpuno isto kao ljudi i jedino što ih od njih razlikuje su veći i šiljatiji očnjaci, kao i fluorescentno plava boja očiju.

U „Sumraku“ se brišu mnoge razlike i granice između vampira i ljudi. Oni su obučeni kao drugi prosečni građani i kreću se među ljudima, čak i po danu, komuniciraju bez ikakvih problema. Razlikuju se po tome što su bleđi od ljudi i ne izlaze među njih kada je jako sunce jer pod sunčevim zracima izgledaju kao da im je koža prekrivena zlatnom prašinom. Takođe, oni ne spavaju. A, neke sličnosti sa tradicionalnim izgledom vampira imaju Volturijevi, drevni klan iz Italije, najmoćniji vampiri od svih i vrhovni na lestvici hijerarhije. Oni su obučeni u crno, klasična odela ili haljine, a ponekad nose i plašt sa kapuljačom. Oko vrata, na lancu, nose njihov zaštitni znak. Oči su im crvene boje, kao i kod klasičnih prikaza vampira, ali to može da se poveže sa tim što oni ne pripadaju „modernim“ vampirima, već su jedni od najstarijih. U ovom filmu, vampire od ljudi razlikuje i to što imaju neke natprirodne moći – mogu da čitaju misli, da vide budućnost, da stvaraju ljudima unutrašnju bol i na taj način ih muče. Snažni su i brzi i imaju veoma razvijena čula. Od ljudi se razlikuju i po telesnoj temperaturi, veoma su hladni i njihovo srce ne kuca.

Odnos prema žrtvama i načini umiranja

U skladu sa vremenom, menjale su se i moći koje poseduju vampiri, kao i njihov odnos prema žrtvama i način preživljavanja, odnosno umiranja.

Vampiru u filmu „Ljubav na prvi ugriz“ je potrebno tri ugriza kako bi nekoga pretvorio u to biće. Drakula često izjavljuje ljubav Sindi, zavodi je, romantičan je, pa ona na kraju prihvata taj treći i pretvara se u vampira, dok on u jednom trenutku konstatuje: *U svetu bez romantike, bolje je biti mrtav*. U ovom filmu Drakula pita da li je neodoljiv zbog *dobrog akcenta ili plašta*, a posebno je to što i sam dobija ugriz, i to od Sindi, posle čega je prokomentarisao: *Konačno, posle 712 godina da mene neko ugrize*.

Na Mirijam i Džona Blejloka iz „Gladi“ beli luk ne deluje onako kako bi se očekivalo kada je reč o vampirima ili bar tako nije prikazano u filmu. Oni se na otvorenom slobodno kreću i noću i danju, po sunčevoj svetlosti. Krst se, takođe, ne prikazuje. Zapravo, nijedan predmet ne predstavlja pretnju ovim stvorenjima. Ono što se ističe kao element od posebne važnosti jeste ank⁸ - „ključ života“, koji vampiri nose oko vrata. Ne pojavljuju se vukovi, ni slepi miševi, već beli golubovi. Ovi vampiri su sve vreme funkcionisali hraneći se ljudskom krvlju, zahvaljujući kojoj su do određenog trenutka bili permanentno mladi, a promena u njihovom životu je nastupila kada je suprug, Džon, primetio prve simptome starosti na sebi. U ovom filmu se napadi vampira na ljude ne odvijaju

⁸ Ank je egipatski hijeroglif koji ima značenje „večiti život“. Ank je još poznat pod imenom „ključ života“ (izvor: www.answers.com/topic/ankh, posjećeno 6. novembra 2013. godine).

na dobro poznat način. U slučajevima kada se hrane, oni koriste svoj privezak u obliku anka, koji je ujedno i nož, kako bi prerezali vrat žrtve. Kada Mirijam „stvara“ svoje nove partnere, ona ih, ipak, na klasičan način ujeda, ali u predelu ruku, a ne vrata. Odnos prema žrtvama je sa jedne strane emotivan, a sa druge strane, prema manje bitnim žrtvama, indiferentan. Smrt glavne vampirice ostaje nejasan i, može se reći, nelogičan: ona umire tako što je njeni mrtvi partneri bacaju sa terase potkrovlja.

U filmu „Od sumraka do svitanja“ vampiri napadaju ljude, ali imaju i slabe tačke – veoma mekana tela koja mogu lako da se probodu. Oni zadržavaju tradicionalne osobine vampira: nisu neuništivi jer mogu da budu ubijeni drvenim nogama od stola, plaše se krsta, sveta vodica ih spaljuje, a svetlost im smeta. Njihova potreba za krvlju ih čini beskrupuloznim, bez ikakvog sažaljenja i simpatija prema žrtvi.

Vampir Luis iz „Intervjua sa vampirom“ ruši mnoge stereotipe, pa se može posmatrati i kao prekretnica u poimanju vampira, kada je reč o filmu. Oni ne beže od svetla, ali se i dalje plaše sunčeve svetlosti. Luis, koji je bio aristokrata, vlasnik velike plantaže u Nju Orleansu, kada je postao vampir sa 24 godine, ističe da je *od krvi i mesa, ali nije ljudsko biće*, dodajući da *to nije bio već 200 godina*. U razgovoru sa novinarom (Danijel Maloj) on „razbija“ brojne predrasude.

Dijalozi iz filma „Intervju sa vampirom“

Prvi deo razgovora

Danijel: *A raspeća? Da li možete u njih da gledate?*

Luis: *Zapravo to jako volim.*

Danijel: *A ono sa probijanjem srca kolcem?*

Luis: *Besmislica.*

Danijel: *A mrtvački sanduci?*

Luis: *Oni su, nažalost, nužda... Krv koju je trebalo naći je takođe bila nužda.*

Drugi deo razgovora (kada Luis priča o svojoj potrazi za vampirima u Evropi)

Luis: *Praznoverja o češnjaku, raspećima, stari dobri kolac kroz srca... A o nekom naše vrste ni šapata.*

Danijel: *U Transilvaniji nema vampira? Nema Grofa Drakule?*

Luis: *Maštarije prijatelju. Prostačke maštarije poremećenog Irca. (pisca Brema Stokera, prim. autora)*

U ovom filmu vampiri mogu veoma brzo da se kreću i sisaju krv i iz drugih delova tela, a ne samo iz vrata. U nedostatku ljudske, krv životinja im služi za preživljavanje. Velika količina im pomaže da se regenerišu, odnosno da povrate izgled i sposobnosti. Ono što ih ubija je krv mrtvacu, što je novost. Neki vampiri mogu i da čitaju misli, kao i da hodaju po zidovima. Oni imaju odraz u ogledalima, ali i dalje spavaju u kovčezima i plaše se sunčeve svetlosti. Takođe, u „Intervjuu sa vampirom“ se prikazuje borba između vampira, njihovi međusobni sukobi, pa se tako Luis u jednom trenutku pojavljuje sa kosom (oruđem) u rukama, dok pali i seče druge vampire iz osвете, aludirajući na verovanje o kosi kao simbolu smrti. I Klaudija pokušava, bezuspešno, da ubije drugog vampira – Lestata, čija žrtva postaje i novinar na kraju filma.

Borba između vampira prati još neke naslove iz našeg istraživačkog korpusa. Tako je i u „Blejdu“, u kojem je akcenat stavljen na borbu glavnog junaka protiv vampira i njihovih saveznika, ljudi koji žele i sami da postanu vampiri, a u toj borbi je Blejd nemilosrdan. I dok se čistokrvni vampiri vode „sistemom vrednosti“ koji je zabeležen u kodeksu ponašanja (u skladu sa tim, spoljašnjem svetu pristupaju „umereno“ i teže ka tome da se što manje prikazuju), pripadnici preobraženih nemaju kodeks sličan pomenutom – njihovo ponašanje i postupke inicira vođa (Dikon Frost). U „Blejdu“ se pojavljuju i elementi koji se mogu povezati sa događajima iz stvarnog sveta, poigravanjima ljudskom vrstom, pa tako i pokušajima kloniranja. Preobraženi su želeli da pokore ljude bez obzira na to što su zbog takvog ponašanja mogli lako da budu otkriveni, a Frost je pronašao „Bibliju vampira“, knjigu čija uputstva omogućavaju postizanje njegovog cilja – stvaranje vampira otpornog na dnevno svetlo. Njemu su kao žrtve bili neophodni čistokrvni vampiri, a kako bi došao do njihove moći i krvi i potom je pomešao sa Blejdovom. Frost je uspeo u svojoj nameri i postao je „super vampir“, ali je to trajalo veoma kratko jer ga je ubio Blejd.

Inače, i na čistokrvne i na preobražene u „Blejdu“ podjednako (negativno) deluju tradicionalni „rekviziti“ koji se koriste u borbi protiv vampira – beli luk, srebro i sunčeva svetlost. Interesantna osobina vampira u ovom filmu jeste da oni poseduju moć regeneracije, odnosno mogućnost preživljavanja ukoliko nisu pogođeni u predelu srca ili im glava nije odsečena (ako im je odsečena ruka, izrasta im nova). Moć regeneracije poseduje i Blejd, kao i žeđ za krvlju. To suzbija tako što koristi serum, kako bi zadovoljio apetit i kako bi sprečio preobražaj u pravog vampira. Kada je reč o odnosu prema žrtvama, on je specifičan u ovom ostvarenju i postoje razlike. Sa jedne strane su ljudi koji vampirima služe isključivo kako bi se nahranili, a sa druge strane postoji grupa u koju spadaju

oni koji tek treba da postanu vampiri. Pripadnici druge vrste žrtava imaju svog „vlasnika“, kome pripadaju i čije ime im stoji istetovirano na vratu. Potrebno je da ih sam gazda preobrazi kako bi postali vampiri. Ljudi koji im služe samo da bi zadovoljili svoju žeđ bivaju ujedeni za vrat na klasičan način i ne postoji neki poseban odnos prema njima, kao ni neobičan ritual.

U filmu „Van Helsing“, jedina žrtva Drakule je doktor Frankenštajn, kojeg ubija ujedom, na dobro poznat način. Neveste imaju krila koja im dodatno olakšavaju da stignu do svojih žrtava, a koje su uglavnom nasumično birale, ujedale i bacale. Drakula umire tako što ga Van Helsing u telu vukodlaka ubija.

U „Podzemnom svetu“ nema klasičnih motiva vampirizma, poput reagovanja na beli luk, srebro, svetu vodicu, krst, spavanja u kovčegu i probadanja kolcem. Ni u jednoj sceni se ne prikazuje ništa od navedenog. Jedino što ostaje od tradicionalnog poimanja vampira jeste reakcija na sunčeve zrake (ne mogu da izlaze na sunčevu svetlost, ona im prži telo). Takođe, ovi vampiri imaju svoj odraz u ogledalu. Oni su evoluirali i više se ne hrane ljudskom krvlju, već koriste kloniranu krv za ishranu. Ugrizi im služe samo da bi širili svoju vrstu ili da bi pročitali nečije sećanje jer sećanje svake osobe, čak iako nije svestan toga, teče u njegovoj krvi. Veoma su snažni i što su stariji, to su snažniji. Pored velike snage i mogućnosti da iz krvi pročitaju sećanje, nemaju druge natprirodne osobine. Budući da se više ne hrane ljudskom krvlju, moderni vampiri ne napadaju ljude. Emocije ne smeju da preuzimaju vlast nad razumom i iznad svega stoji očuvanje vampirske zajednice. Interes kolektiva je iznad pojedinačne sreće, a pojavljuje se i pojam „zabranjene ljubavi“, između pripadnika „više“ i „niže“ rase, koji su u međusobnom konfliktu. Tako jedan od starešina, Viktor, ubija svoju ćerku zbog toga što je zatrudnela sa pripadnikom druge vrste – „lajkanom“. Briga za očuvanje vampirske zajednice se stavlja ispred ljubavi prema najrođenijem. Najbitnije je očuvanje krvne linije i nedozvoljeno je mešanje dve vrste (vampira i „lajkana“) i stvaranje nove hibridne vrste. Ipak, to se dešava. Kada je reč o načinu umiranja u ovom filmskom ostvarenju, vampire mogu ubiti „lajkani“ ili drugi vampiri tako što će ih raskomadati na delove, prvenstveno odvojiti glavu od tela. Budući da se tehnologija menja i da oružje evoluira, vampiri se, takođe, mogu usmrtniti metkom koji je ispunjen UV svetlošću. U ovom slučaju, klasični načini ubijanja kolcem i krstom nisu prisutni.

Ni filmski serijal „Sumrak“ nije ostao imun na trend koji ističe sukobe između vampira, ali su se ovaj put dva klana sukobila oko ljudskog bića, odnosno oko toga što su jedni hteli da ga iskoriste, a drugi da ga zaštite. Emotivna komponenta igra veoma bitnu ulogu, odnosno ljubav između čoveka i vampira.

U ovom filmu je moguće sprečiti pretvaranje ljudskog bića u vampira i posle ujeda, a to čini vampir tako što isisa zatrovanu krv. Glavni junaci, Kalenovi, prikazani su na takav način da bi svako poželeo da postane vampir i u tome se ogleda i Belina velika želja da postane jedna od njih.

Slika 4: Sumrak (2008)⁹

Vampiri žive u zajednici i imaju kontakte sa ljudima. Uspevaju da se izbore sa svojim željama i štite ljude, kao što je slučaj sa Belom. Ovaj klan vampira se ne hrani ljudskom krvlju, ne zahteva ljudske žrtve. Njihova hrana su životinje koje ubijaju u šumi. Sa druge strane, Viktorija, Loran i Džejms (nomadski klan) ubijaju da bi se prehranili i svoje žrtve biraju nasumično, u zavisnosti od situacije koja je u tom trenutku pogodna. Tradicionalan vampirski način umiranja pomoću krsta, probadanja kolcem ili sagorevanjem na sunčevoj svetlosti nije imperativ u ovom ostvarenju. Vampire ne ubijaju ljudi, već vukodlaci i drugi vampiri. Vukodlaci ih ubijaju tako što ih raskomadaju, a drugi vampiri tako što im prekinu dotok krvi do glave i udova, pa njihovo telo dobija svojstvo mermera i lako se može polomiti, odnosno raskomadati. Svako ubistvo vampira mora da se završi spaljivanjem jer je to jedini način da zauvek nestanu.

⁹ Izvor: www.imdb.com/media/rm1058114560/tt1099212?ref_=tmi_mi_all_sf_7. Posećeno 9. novembra 2013.

Kad porastem biću vampir

Film je moćno sredstvo masovne komunikacije jer, zahvaljujući popularnosti koju ima, veoma lako, čak i neprimetno, a sugestivno, može da prenosi poruke. Ova umetnost stvara „osećanje realnosti“, koje se sastoji od toga da „ma kakav bio fantastičan događaj koji se zbiva na ekranu, gledalac postaje njegov očevidac i nešto poput saučesnika, pa tako, iako svojom svešću shvata irealnost onoga što se zbiva, on se prema tome emocionalno odnosi kao prema istinskom događaju“ (Lotman, 1976: 12). Pored ovoga, Lotman govori o tome da filmske umetnosti nema bez „osećanja stvarnosti, osećanja sličnosti sa životom“ i objašnjava da to „nije nešto elementarno, nešto što je dato neposrednim osećajem, već je, predstavljajući sastavni deo složene umetničke celine, ono posredovano mnogobrojnim vezama sa umetničkim i kulturnim iskustvom kolektiva“ (Lotman, 1976: 23). Osvrćući se na snagu delovanja filma, on ističe da ona „leži u raznolikosti konstrukcija, složeno organizovanoj i maksimalno koncentrisanoj informaciji, shvaćenoj u širokom, vinerovskom smislu kao celokupnost raznovrsnih intelektualnih i emocionalnih struktura koje se prenose gledaocu i vrše na njega složen uticaj – od ispunjenja ćelija njegovog pamćenja do preuređenja strukture njegove ličnosti“ (Lotman, 1976: 41).

Pretvarajući pokretne slike u realnost, svakodnevicu, film utiče na mnoge aspekte naših života, od stila odevanja do moralnih stavova. „Mediji utiču na naše znanje tako što u našu svest usađuju ideje i informacije, oni utiču na stvaranje i uobličavanje naših mišljenja, uverenja i vrednosti i imaju sposobnost da kod nas izazivaju emocije“ (Poter, 2011: 150–152). Ono što je nekada bilo uobičajeno, danas nije, što se može videti i u promenama prikaza vampira u hollywoodskim filmovima. Ono što je nekad predstavljalo očigledno zlo, danas može biti i dobro. Nekadašnji pozitivci mogu da budu i negativci – i obrnuto.

Nekada su vampiri bili bleđa bića sa šiljastim očnjacima, često bez ikakve druge namere osim ubijanja ljudskih bića. Najpoznatiji takav primer na filmskom platnu je Grof Drakula. Po tom, tradicionalnom shvatanju, svi oni predstavljaju neizmerno zlo. Ipak, ti dani su davno za nama, a vampiri u savremenim filmovima imaju bitno drugačiji status i izgubili su brojne karakteristike, a dobili nove. Iako i ranije možemo da uočimo promene, može se reći da je „Intervju sa vampirom“ iz 1994. godine, raskrstio sa starim poimanjem vampira i otvorio put novim generacijama, rušeći brojne stereotipe o njihovim prednostima, manama i navikama. Upravo je ispovest Luisa, filmskog vampira starog

200 godina, predstavljala svojevrсно „sahranjivanje“ skoro svih dotadašnjih „činjenica“. Uostalom, on negira čak i da je u Transilvaniji bilo najpoznatijeg vampira – Drakule, a o književnom delu koje ga je opisalo na kraju 19. veka govori kao o *prostačkoj maštariji poremećenog Irca*, misleći na pisca Brema Stokera.

Vampiri se menjaju, pa su tako u holivudskim ostvarenjima stigli u urbane sredine, odnosno „na asfalt“, američkog kontinenta. Oni su nekada imali karakterističan izgled, odelo, a danas ih je gotovo nemoguće prepoznati među ljudima. U savremenoj holivudskoj filmskoj produkciji, vampir više ne mora da bude zver, već napačeno, krhko biće, za koje je besmrtnost preveliko breme, a biti vampir je beskrajna tuga. Vampiri nisu više isključivo jeziva i zlonamerna bića. Ne samo da deo njih živi u gradovima zajedno sa ljudima, već ima i njihove životne navike. Neke od njih je veoma teško razlikovati od ljudi, osim po tome što ne stare, pa vremenom postaju sumnjivi i prinuđeni su da menjaju mesto boravka.

Sada postoje dobri i loši vampiri i vampirice, tamnije i svetlije puti, superheroji i superheroine, ali i antiheroji. Mogu da budu i komični i zavodljivi. Vampiri se dele u klanove, ustanovljava se hijerarhija, a pojavljuje se i pitanje rasizma, podela na „više“ i „niže“ rase (čistokrvne i druge), čije je mešanje „smrtni greh“. Svet vampira, prikazan u holivudskoj produkciji, postaje kompleksniji, kopirajući kodove ljudske zajednice.

U savremenim filmskim ostvarenjima vampiri mogu da žive i bez ljudske krvi, da piju veštačku. Uz to, kao što je ranije rečeno, dolazi do poigravanja vrstom, pokušaja kloniranja, stvaranja nove rase. Takođe, vampiri ne moraju da spavaju u kovčezima, da se plaše sunčeve svetlosti, krsta, belog luka i drugih tradicionalnih elemenata od kojih su ranije bežali, ali se pojavljuju novi načini pomoću kojih mogu da umru. Oni se ne pretvaraju u slepe miševе i vukodlake, već kupuju avionske karte i lete avionom, pokazuju emocije.

Vampir nije vampir sam po sebi, već postoje mnoge vrste, koje čak i međusobno ratuju i imaju razna oružja. Moderni vampiri i, podjednako važne, vampirice su vernici najnovije tehnologije, kao i nauke. Religija igra sve manju ulogu, kako u životu vampira, tako i u životu onih koji se protiv njih bore. Muzika karakteristična za njih je nekada bila klasična, a sada se sve više koriste drugi ritmovi. Napredak tehnologije je omogućio mnogo efektivnije vizuelne efekte u odnosu na ranija ostvarenja, pa je to dodatni plus u interakciji sa mlađim generacijama gledalaca.

Nove generacije vampira na filmsko platno su doneli serijali „Blejd“, „Podzemni svet“ i „Sumrak“, a to je period od kraja prošlog veka, pa do poslednjih godina. Sama činjenica da je bilo više nastavaka ovih serijala, kao i zarada koja je ostvarena, dovoljno govore o želji gledalaca da na filmu (što su ranije mogli u knjigama, stripovima itd.) vide neko novo izdanje vampira, one sa kojima mogu čak i da se poistovete.

Vampir je zadržao elemente natprirodnog, ali ne i zlog u isto vreme. On je postao otelotvorenje onoga za čim savremeni svet žudi – večne mladosti, lepote i seksualne privlačnosti, a filmovi poput „Sumraka“ predstavljaju svojevrsan fenomen današnjice. Savremeni vampir je toliko sličan čoveku, u njegovom najboljem smislu, da mnogi, zajedno sa glavnom junakinjom „Sumraka“, požele da se nađu „u njegovoj koži“.

Izvori

- 25 Best Reviewed Vampire Movies* (2009). Posećeno 28. decembra 2012. URL: www.rottentomatoes.com/guides/best_vampire_movies.
- Ankh*. Posećeno 6. novembra 2013. URL: www.answers.com/topic/ankh.
- Best Vampire Movies - The Top 10!* (2010). Posećeno 4. novembra 2013. URL: extratv.warnerbros.com/2010/07/best_vampire_movies_--_the_top_10.php.
- Dimitrijević, O. (2011). Vampiri danas: banalizacija jednog mita. Predavanje održano u Domu omladine u Beogradu 3. septembra 2011. godine. URL: www.domomladine.org/debate/filmsko-predavanje-vampiri-danas-banalizacija-jednog-mita, posećeno 4. novembra 2013.
- Floresku, R. i Mekneli, R. (1988). *U potrazi za Drakulom*. Beograd: Prosveta.
- Jekel, E. (2005). Kinematografija u Evropi. U A. Brigs i P. Kobli (ur.), *Uvod u studije medija* (str. 228–252.). Beograd: Clio.
- Kuk, D. A. (2005). *Istorija filma I*. Beograd: Clio.
- Lotman, J. (1976). *Semiotika filma i problemi filmske estetike*. Beograd: Institut za film.
- Munitić, R. (1973). *Fantastika na ekranu (knjiga druga): vampiri i galaksije (1931-1973)*. Beograd: Jugoslovenska kinoteka.
- Mutavdžić, P. (2009). Vlad Cepeš Drakula i motiv vampira u književnosti i folkloru. U M. Deletić (ur.), *Moć književnosti: in memoriam Ana Radin*. Beograd: Balkanološki institut SANU, str. 151–167.
- Nadia Comaneci (2008). Posećeno 7. novembra 2013. URL: www.cnn.com/2008/SPORT/04/29/nadiacomaneci/index.html.
- Poter, Dž. (2011). *Medijska pismenost*. Beograd: Clio.
- Tjurou, Dž. (2013). *Mediji danas: uvod u masovne komunikacije II*. Beograd: Clio.
- Top 70 Vampire Movies of All Time* (2007). Posećeno 4. novembra 2013. URL: snarkerati.com/movie-news/top-70-vampire-movies-of-all-time.
- Vujaklija, M. (2004). *Leksikon stranih reči i izraza*. Beograd: Prosveta.

HOLLYWOOD: THE OLD TREND IN A NEW FORM

Summary: *This paper analyses the way vampires are presented in the modern Hollywood cinematography, as well as the way vampire phenomenon has been changing in the last three and a half decades. The modern vampire is far away from the one from the times of Bela Lugoši. His interpretation of Count Dracula remained one of the most impressive up to now. Once upon a time vampires were recognizable as beings with well-known strong and weak points, with clearly predictable behavior scheme. Considered from the traditional perspective, nowadays vampires stopped being vampires in the modern Hollywood cinematography. The new generations have totally different perception of the vampire image.*

This paper analyses the time and geographical background in the films, the vampires surroundings, his personal characteristics (appearances, attitude, speech, outfit, behavior), as well as his relation with the victims and the way he dies. Changes were noticed in the 80s of the 20th century. It can be stated that the film "Interview with the Vampire" from 1994 changed for good the traditional conception of the vampire phenomenon and encountered a different one ruining the numerous stereotypes of advantages, disadvantages and habits of the vampire. The new generations of vampires have been presented in films such as "Blade", "Underworld" and "Twilight". Vampires are no more presented like malicious and mean beings. Today, they live in cities together with people. Nowadays, there are good and bad vampires, heroes and heroines or vampires with different skin colour. They might live in clans or homosexual communities, they can be comic and seductive, positive or negative. They can survive without human blood, they aren't afraid of the sunlight or the crucifix, garlic and they do not have to sleep in coffins.

Key words: *film, supernatural creatures, vampire, Dracula, Hollywood*